

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

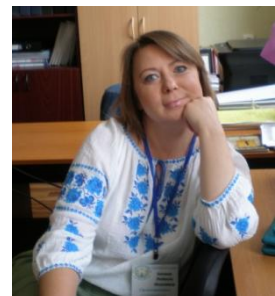
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Фінансова грамотність

(міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна)

Розробник Людмила Капаєва, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент

Полтава
2020 р.

Назва навчальної дисципліни	Фінансова грамотність
Назва структурного підрозділу	Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Контакти дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> Капаєва Людмила, кандидат економічних наук, доцент <i>Контакти:</i> ауд. 12 (приміщення деканату обліку та фінансів) <i>e-mail:</i> liudmyla.kapaieva@pdaa.edu.ua , тел.. 050-32-77-840
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень (крім спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування), Другий (магістерський) рівень для галузі знань 21 «Ветеринарна медицина»
Спеціальність	Міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна
Попередні умови для вивчення дисципліни	Філософія

Заплановані результати навчання

Мета вивчення навчальної дисципліни: формування в здобувачів вищої освіти знань основ фінансової грамотності і підвищення їхнього рівня фінансової культури.

Основні завдання навчальної дисципліни: розвинути в здобувачів вищої освіти критичне та системне мислення з фінансових питань, здатність логічно обґрунтовувати позицію, уміння оцінювати ризики та приймати рішення щодо управління своїми фінансами.

Компетентності:

Загальні:

- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

предметні:

- знання і розуміння сутності і значення фінансів; джерел формування та напрямів використання фінансових ресурсів; закономірностей у сфері фінансів;

- здатність визначати особливості особистої фінансової поведінки та її впливу на прийняття фінансових рішень; напрями раціоналізації фінансової поведінки на сучасному етапі;

- здатність виявляти навички фінансової культури, управління фінансами та фінансового планування.

Програмні результати навчання:

- знати і розуміти сутність і значення фінансів; джерела формування та напрямів використання фінансових ресурсів; закономірностей у сфері фінансів;

- визначати особливості фінансової поведінки та її впливу на прийняття фінансових рішень; напрями раціоналізації фінансової поведінки на сучасному етапі;

- виявляти навички фінансової культури, управління фінансами та фінансового планування.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність грошей.

Тема 2. Особисті фінанси.

Тема 3. Фінансова система та фінансові послуги.

Тема 4. Заощадження та інвестиції.

Тема 5. Запозичення та кредит.

Тема 6. Фінансова безпека.

Трудомісткість:

Загальна кількість годин – 90 год.

Кількість кредитів – 3.

Форма семестрового контролю – залік.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність грошей.

Гроші та їх еволюція. Виникнення і розвиток товарно-грошових відносин. Товарні відносини у Стародавньому світі. Безмонетна епоха в Київській Русі. «Кар'єра» срібла і золота. Гривня: історія виникнення. Грошова реформа короля Августа. Мідний бунт в Москві. Поява паперових грошей. Купоно-карбованці багаторазового використання в незалежній Україні. Грошова реформа 1996 року в Україні. «Зручні гроші». Форми грошей в обігу. Функції грошей та основні правила користування грошима. Майбутнє грошей.

Тема 2. Особисті фінанси.

Фінансова культура та її значення для розвитку суспільства. Сутність фінансових відносин. Добробут, багатство, бідність, «замкнене коло бідності».

Зайнятість і підприємництво. Форми зайнятості. Порядок формування винагороди. Безперервність покращення професійних знань і навичок. Побудова кар'єри.

Фінансове планування. Фінансові цілі. Методи фінансового планування. Ухвалення фінансових рішень.

Поняття та класифікація надходжень. Характеристика окремих видів надходжень. Надходження та податки.

Суть і причини виникнення видатків. Види та характеристика окремих видатків. Видатки і інфляція.

Складання сімейного бюджету. Мета обліку та прогнозування надходжень і видатків. Види особистого (сімейного) бюджету.

Сутність податків та їх види. Еволюція податкової системи країн світу. Данина в Київській Русі. Податки «показанщина», «покабанщина», «поколющина». Податки на споживання. Податки на доходи. Податки на майно.

Тема 3. Фінансова система та фінансові послуги.

Фінансова система та канали руху коштів. Фінансові посередники та фінансові послуги. Ринки капіталу та ринок грошей. Регулювання діяльності фінансових посередників.

Банки та банківські послуги. Банки та банківська система. Зародження банківської системи. «Побожні банки». Банківська система сучасної України. Найбільші українські банки.

Види банківських послуг. Чинники вибору надійної банківської установи. Поточні рахунки. Платіжні картки. Комісії за відкриття та користування поточним рахунком. Контроль за операціями та залишком на рахунку.

Платежі та платіжні системи. Платежі з використанням готівки. Безготівкові платежі. Інтернет-банкінг. Мобільний гаманець. Платежі з використанням електронних грошей. Призначення платіжних систем. Карткові платіжні системи. Міжнародні банківські платежі.

Сутність валюти. Конвертованість валют і золотовалютні резерви. Валютний курс і валютний ринок.

Небанківські фінансові установи: ломбарди, кредитні спілки, фінансові компанії, лізингові компанії.

Тема 4. Заощадження та інвестиції.

Заощадження та їх джерела. Форми заощаджень, інвестиції та інфляція. Зміна вартості грошей у часі.

Депозит і його види. Особливості процентних ставок за депозитами. Гарантування банківських вкладів. Банківські депозити: правила успішного розміщення коштів.

Інвестиції: сутність та призначення. Цінні папери та їх види. Можливості отримання доходу від операцій з акціями та облігаціями. Особливості функціонування ринків капіталу та їх учасники. Стратегія та ризики інвестування. Альтернативні види інвестицій.

Пенсії. Структура та особливості пенсійної системи в Україні. Солідарні пенсійна система. Накопичувальна пенсійна система. Система недержавного пенсійного забезпечення.

Тема 5. Запозичення та кредит.

Сутність і виникнення кредиту. Правила надання кредиту в «Руській правді». Позики як можливість потрапити в рабство. Лихварський кредит на українських землях.

Кредити для споживачів і підприємств. Причини для позики та контроль за рівнем заборгованості.

Вартість кредиту. Проценти та номінальна процентна ставка. Комісії за кредитом. Загальні витрати за споживчим кредитом і реальна річна процентна ставка. Платежі за послуги інших, пов'язаних з кредитом, осіб. Методи виплати кредиту.

Обґрунтування кредиту та вибір кредитодавця. Паспорт споживчого кредиту. Кредитоспроможність і кредитна історія. Кредитний договір. Зміна умов договору, відмова від договору та дострокове повернення кредиту. Відповідальність позичальника у випадку порушень договору.

Кредитні продукти для споживачів. Кредит по будь-які потреби без застави. Кредит від ломбарду під заклад певного майна. Кредит на придбання побутової техніки чи інших товарів. Кредитна картка. Кредит на придбання транспортного засобу з передачею його в заставу. Іпотечний кредит. Розв'язання можливих конфліктних ситуацій при запозиченнях. Основні кредитні продукти для юридичних осіб.

Тема 6. Фінансова безпека.

Типи ризиків та управління ними. Поняття та види ризиків. Схильність до ризику. Етапи та способи управління ризиками.

Страховання: зародження і розвиток. Перші національні страхові товариства «Дністер» і «Карпатія». Потреба в страхуванні та особливості страхової діяльності. Учасники страхових відносин. Форми страхування. Умови та правила страхування.

Види страхування. Особисте страхування. Страхування відповідальності. Страхування майна. Перспективні форми страхування в Україні.

Фінансова безпека та шахрайство. Фінансове шахрайство. Фізична крадіжка персональних даних. Шахрайство в онлайн. Крадіжки персональних даних за допомогою соціальної інженерії. Інші різновиди шахрайства: махінації з обміном валют, розіграшами, лотереями та кредитами на чуже ім'я. Фінансові піраміди.

Захист споживачів фінансових послуг. Уміння обачливо витратити гроші. Базові правила та обов'язки споживача фінансових послуг. Можливі ознаки фінансової послуги.

Структура навчальної дисципліни

Тема, зміст	Форма діяльності (заняття), кількість годин		Види діяльності здобувачів вищої освіти	Оцінювання (кількість балів)
	Лекція	Практичне заняття		
Тема 1. Сутність грошей.	2	2	- виконання вправ на практичних заняттях; - завдання самостійної роботи; - опитування.	4 3 3
Тема 2. Особисті фінанси.	4	4	- виконання вправ на практичних заняттях; - завдання самостійної роботи; - опитування.	4 3 3
Тема 3. Фінансова система та фінансові послуги.	4	2	- виконання вправ на практичних заняттях; - завдання самостійної роботи; - опитування; - розв'язування тестів.	4 3 3 20
Тема 4. Заощадження та інвестиції.	2	2	- виконання вправ на практичних заняттях; - завдання самостійної роботи; - опитування.	4 3 3
Тема 5. Запозичення та кредит.	2	2	- виконання вправ на практичних заняттях; - завдання самостійної роботи; - опитування.	4 3 3
Тема 6. Фінансова безпека.	2	2	- виконання вправ на практичних заняттях; - завдання самостійної роботи; - опитування; - розв'язування тестів.	4 3 3 20

Політика виставлення балів

Форма, шкала та критерії оцінювання результатів навчання при проведенні поточного контролю успішності здобувачів вищої освіти:

- виконання вправ на практичних заняттях (діапазон 0-4 бали);

4 бали	правильне виконання;
3 бали	в цілому правильне виконання;
2 бали	неповне виконання з значною кількістю помилок;
1 бал	виконання задовольняє мінімальні критерії, студент робить принципові помилки;
0 балів	студент не виконав завдання, що не дає можливість оцінити наявність здобутих результатів навчання

- розв'язування тестів (діапазон 0-20 балів (0-18 для заочної форми навчання) – оцінюється за питомою вагою наданих вірних відповідей шляхом тестування на онлайн-платформі MOODLE);

- опитування (діапазон 0-3 бали):

3 бали	здобувач вищої освіти надав неповну відповідь;
2 бали	здобувач вищої освіти надав часткову відповідь;
1 бал	здобувач вищої освіти надав мінімальну відповідь;
0 балів	здобувач вищої освіти не надав відповідь, що не дає можливість оцінити

	формування ним відповідних компетентностей та набуття програмних результатів навчання
- виконання завдань самостійної роботи – діапазон 0-3 бали:	
3 бали	в цілому правильне виконання, з незначною кількістю помилок;
2 бали	неповне виконання з значною кількістю помилок;
1 бал	виконання задовольняє мінімальні критерії, студент робить принципові помилки;
0 балів	студент не виконав завдання, що не дає можливість оцінити наявність здобутих результатів навчання

Форма проведення підсумкового контролю згідно з робочим та навчальним планом – залік.

Вимоги до учасників навчального процесу:

- відвідування навчальних занять;
- систематична та старанна навчальна робота;
- своєчасне виконання завдань;
- відвідування консультацій у випадку необхідності роз'яснення навчального матеріалу, відсутності на заняттях;
- дотримання принципів академічної доброчесності.

Застереження:

- небажане спізнення на навчальне заняття;
- небажане користування телефоном, планшетом під час заняття, за винятком випадків, коли це потрібно з навчальною метою;

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	Незараховано
0-34	F	

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Ткаченко Н.В., Довгань А.І., Часнікова О.В. Рядова О.Б., Лапішко З.Я., Забуга Н.І. Фінансова культура: Навчальне видання. / За загальною редакцією д.е.н., професора Т.С. Смовженко. Київ: Державний вищий навчальний заклад «Університет банківської справи», 2016. 116 с.

2. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як?: Навчальний посібник. / Керівники авторських колективів: від Проекту USAID «Трансформація фінансового сектору» Т.С. Грищенко, Ю.В. Вітка; від ДВНЗ «Університет банківської справи» Т.О. Смовженко, А.Я. Кузнецова. Київ: ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. 272 с.

3. Фінансова грамотність: інтерактив. електрон. посіб. / авт. кол.; за ред. Т. С. Смовженко; М-во освіти і науки України. Київ, 2014. 1 електрон. диск.

4. Фінансова грамотність: підручник / авт. кол.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко. Київ, 2014. 316 с.

5. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ: Кондор, 2017. Ч. 1: Основи національної економіки, економіки регіонів та фінансової системи України. 1024 с.
6. Фінансово-економічна грамотність: підручник: у 2-х ч. / за ред. д-ра екон. наук, проф. О. Б. Жихор, д-ра екон. наук, проф. О. В. Димченко. Київ : Кондор, 2018. Ч. 2: Банківська система України, загальні поняття про облік, аудит та економічний аналіз в умовах ринкової економіки. 400 с.

Допоміжні

1. Варуфакіс Я. Розмови з донькою про економіку. Коротка історія капіталізму; з англ. пер. Ю. Скавінський. Львів: Вид-во Старого Лева, 2018. 165 с.
2. Карлін М. І., Цимбалюк І. О. Фінанси домогосподарств провідних країн світу: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2014. 172 с.
3. Програма розвитку фінансового (USAID / FINER-II) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://finrep.kiev.ua/structure/finedu/general_ua.php.
4. Романенко О. Р. Фінанси: підручник для ВНЗ. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 310 с.
5. Ткаченко Н. В. Страхування: підручник. Київ: УБС НБУ, 2014. 570 с.
6. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу; пер. з англ. К. Діса. Київ: Наш формат, 2017. 380 с.
7. Фінанси: експрес курс: навч. посібник / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін.; за заг. ред. І. С. Волохової. Харків: ПромАрт, 2018. 262 с.
8. Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття; з англ. пер. О. Дем'янчук. Київ: Форс Україна: Book Chef, 2018. 413 с.
9. Шефер Б. Пес на ім'я Мані, або Абетка грошей. Львів: Видавництво Старого Лева, 2015. 231 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний веб-сайт Національного банку України : bank.gov.ua.
2. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України : minfin.gov.ua.
3. Офіційний веб-сайт Державної податкової служби України: sts.gov.ua.
4. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України: rfu.gov.ua.
5. Офіційний веб-сайт Фонду соціального страхування України: fsuu.gov.ua.
6. Офіційний веб-сайт Державної служби зайнятості: dcz.gov.ua.
7. Сайт «Ціна держави»: <https://cost.ua/about>
8. Онлайн-видання ФІНГВІН: <https://www.finguin.guru>